

Романова О.В.

*кандидат політичних наук, доцент,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова*

МИРОТВОРЧІ МІСІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ НА БАЛКАНАХ В РАМКАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИКИ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ (ЄПБО)

Прийнята в ЄС модель «всеосяжної безпеки» передбачає не тільки врегулювання конфліктів, а й їх запобігання. Вона включає широкий спектр миротворчої діяльності – класичні миротворчі операції, поліцейські операції, утвердження верховенства закону, реформу в сфері безпеки і постконфліктне господарське відновлення і будівництво демократичних інститутів. Географічний розподіл місій ЄПБО також чітко демонструє не тільки пріоритети ЄС в питаннях регіональних конфліктів, а й реальні можливості для проведення миротворчих операцій – це, перш за все, Західні Балкани, які фактично стали зоною особливої відповідальності ЄС за постконфліктну стабілізацію цього регіону. Західні Балкани залишаються одним з пріоритетних напрямків діяльності ЄС в області кризового врегулювання. В регіоні зберігається латентна конфліктність, пов'язана, в першу чергу, з незавершеністю оформлення національної державності низки країн Балтії. Боснія і Герцеговина та Косово залишаються найбільш вибухонебезпечними вогнищами напруженості. Всі без винятку загрози, заявлені в Європейській стратегії безпеки, мають пряме відношення до Балканського регіону. Це загрози тероризму, розповсюдження зброї масового знищення, виникнення регіональних конфліктів, появи нежиттєздатних держав, організована злочинність. З огляду на геостратегічне положення регіону, внутрішню нестабільність, незахищеність кордонів, географічну близькість до ЄС, названі загрози стають безпосередньою загрозою для європейських країн [1, с. 39].

В основі стратегії стабілізації регіону була ідея європеїзації як поетапної інтеграції всіх балканських держав в НАТО і ЄС. Стратегія передбачає тривалу еволюцію, поступове включення держав Західних Балкан в інтеграційні процеси, спрямовані на зниження національно-державних протиріч, створення спільних торгово-економічних зон, поступове відкриття кордонів і розвиток демократичних інститутів [2, с. 61]. Спочатку Європейський Союз зробив упор на розвиток політичної, економічної і соціальної сфер балканських держав, в той час як НАТО традиційно концентрувалася на військових аспектах, залучаючи європейські країни до участі в миротворчих операціях через механізми ЗЄС (участь в блокаді колишньої Югославії в 1994 р, в операції в Косово в 1999 р). З розвитком СЗБП і ЄПБО і з включенням у 2001 р. ЗЄС в структури Євросоюзу, ЄС бере відповідальність й за військовий вимір процесу європеїзації в регіоні, беручи на себе організаційно-командні функції при проведенні миротворчих операцій. Сформоване партнерство ЄС і НАТО у військовій сфері було оформлено угодою «Берлін Плюс». Саме ці домовленості до останнього часу застосовувалися при здійсненні військових і поліцейських місій ЄС на Балканах. Початком миротворчої діяльності ЄС на Балканах можна вважати розгортання Місії спостерігачів від Європейського Співтовариства на території Західних Балкан. Місія розпочала свою роботу в липні 1991 року і

виконувала допоміжну функцію по відношенню до дій країн-членів ЄС. Основною метою було заявлено формулювання на місці (через збір інформації та аналіз ситуації) ефективної політики ЄС в регіоні. 120 міжнародних спостерігачів у співпраці з 75 місцевими фахівцями повинні були стежити за розвитком політичної ситуації в області безпеки, вести спостереження за межами, за розвитком міжетнічних відносин, контролювати ситуацію з біженцями. Планувалося, що місія стане механізмом раннього попередження і побудови взаємної довіри на території колишньої Югославії. Також до завдань спостерігачів входила координація зусиль з міжнародними інститутами, залученими в стабілізацію Західних Балкан. З 22 грудня 2000 р місія трансформувалася в Місію спостерігачів ЄС, яка представляла собою вже комунітарний інструмент в рамках СЗБП. Діяльність охоплювала Боснію і Герцеговину, Хорватію, Сербію, Чорногорію, Албанію і Македонію. Багато в чому місія спостерігачів, забезпечуючи політичну присутність ЄС в регіоні, підготувала ґрунт для подальших операцій, здійснених ЄС в рамках ЄПБО. Присутність європейських військових і фахівців в рамках ООН, НАТО і ЗЄС протягом усіх балканських воєн було найважливішим компонентом з врегулювання кризових ситуацій регіону. Миротворча роль самого ЄС стала зростати лише з 2001 року. З цього моменту можна простежити поступово збільшення загального числа представників ЄС на території Західних Балкан і форсований розвиток зовнішньої та оборонної політики Євросоюзу. Операція «Конкордія», яка стартувала в березні 2003 р., стала першою військовою місією ЄС. Вона спиралася на результати використання механізму ЄПБО, який був вперше задіяний в ході політичного врегулювання гострої фази конфлікту в Македонії у 2001 р. Тоді Хав'єр Солана, Високий представник по СЗБП, вів переговори з вирішення конфлікту, пов'язаного з загостренням етнічних албансько-македонських протиріч. Останні були в значній мірі, спровоковані становищем в Косово і помилками самих західних посередників у врегулюванні. Багато в чому через проникнення косовських бойовиків і зброї на територію Македонії етнічні протиріччя переросли в повномасштабне збройне протистояння, яке завершилося підписанням Охридських угод. Для забезпечення їх виконання в республіці була розгорнута місія НАТО «Основний урожай» з контингентом чисельністю 3500 військових, за якою слідували ще дві місії НАТО «Бурштинова лисиця» і «Союзна гармонія» [3, с. 115]. Операція «Конкордія» у складі 350 військових змінила операцію «Союзна гармонія», зберігши її основні завдання, в які входило: гарантувати виконання Охридських угод й патрулювати етнічні албанські території країни, що межують з Албанією, Сербією та Косово з метою недопущення відновлення етнічного насильства. Крім військової місії в республіці діяли: Європейська агенція з реконструкції, Місія спостерігачів ЄС, представники головної в ЄС країни, делегація Комісії ЄС та офіс Спеціального представника ЄС, який, здійснюючи координацію всіх «інструментів» в рамках Процесу стабілізації та асоціації, і символізував комплексний підхід ЄС до миротворчості. Успішне завершення військової місії «Конкордія» дозволило замінити її поліцейською місією «Проксіма» з контингентом в 150 чоловік в грудні 2003 року. Початковий мандат місії строком на рік був до 2005 р. До складу місії увійшли, крім представників країн-членів ЄС, фахівці з Норвегії, Швейцарії, Туреччини

та України. Головною метою місії було сприяння македонському уряду у зміцненні законності та правопорядку в республіці, включаючи боротьбу з організованою злочинністю. Практично паралельно з поліцейською місією в Македонії ЄС розгорнув в січні 2003 р. поліцейську місію в Боснії і Герцеговині (EUPM). Саме ця місія вважається першою поліцейською місією ЄС в рамках ЄПБО. Місія діє до теперішнього часу відповідно до Дейтонських мирних угод, що завершили у 1995 р. кровопролитні міжетнічні війни. Мандат і чисельність місії кілька разів модифікувалися. Останній мандат продовжений до 31 грудня 2011 р. До складу місії в різний час входили представники всіх країн-членів ЄС. Залучалися фахівці Ісландії, Канади, Норвегії, Росії, Туреччини, України і Швейцарії. Головним досягненням місії на сьогоднішній день можна вважати формування стійкої загальнодержавної поліцейської системи, що дозволило дати старт процесу стабілізації та асоціації, почати переговори про рух до безвізового режиму між Боснією і Герцеговиною та ЄС. Відносно стабілізації Боснії і Герцеговини сприяла й військова місія ЄС «Алтея», що прийшла на зміну операції НАТО «Сили для стабілізації» (SFOR). Її діяльність триває до теперішнього моменту, що само по собі свідчить про ще незавершена процесі післявоєнного примирення сторін.

До теперішнього моменту Європейським Союзом накопичений значний досвід проведення миротворчих місій в західнобалканському регіоні. Завершено операції в Македонії (військова операція «Конкордія», поліцейська – «Проксіма» та Місія європейських поліцейських радників). Триває мандат трьох операцій (Поліцейська місія ЄС в Боснії і Герцеговині, військова операція «Алтея» в Боснії і Герцеговині й громадянська місія EULEX в Косово).

Список використаних джерел:

1. Европейский Союз и региональные конфликты / Под ред. Арбатовой Н.К., Кокеева А.М. – М.: ИМЭМО РАН, 2011. – 143 с.
2. Новикова Д.О. Новые инструменты международного кризисного урегулирования: опыт Европейского Союза. – М.: МГИМО – Университет, 2009. – 112 с.
3. Бископ С. Основы обновленной Европейской стратегии безопасности. // Вестник международных организаций. – 2009. – № 2. – С. 105-120.

Сіра О.В.

аспірант,

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ВІДНОСИНИ РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ ТА КОРЕЙСЬКОЇ НАРОДНО-ДЕМОКРАТИЧНОЇ РЕСПУБЛІКИ: СИСТЕМАТИЗАЦІЯ, ДИНАМІКА ТА ОСОБЛИВОСТІ

Міжкорейські відносини – це унікальне явище сучасності на світовій арені. Найбільш вагомими факторами, які впливають на стан взаємодії між РК та КНДР, можна представити, на думку автора, наступною ієрархічною моделлю: спроможність діючого режиму КНДР продовжувати власне існування; політика